

Una ciudad: Praga. Una mujer insobornable en su hálito de vida: Eva. Son las dos protagonistas de este prodigio de sensibilidad que es «Jardín de invierno», de Monika Zgustova, autora checa que escribe sus propias «versiones» al catalán y al castellano.

El sol negro de la melancolía

DESTINO

Novela

POR ANDRÉS PAU

■ **Monika Zgustova** sorprendió a buena parte de los lectores españoles en 2006, con la publicación de *La mujer silenciosa*, una joya de la literatura centroeuropea contemporánea. Se trataba de una obra sólida, impregnada de una melancolía nada empalagosa, más bien agria, recia en su permanente estado de dolor. Hablaba de Praga, la ciudad natal de la novelista. Una Praga tan hermosa como ultrajada.

Ahora, tres años después regresa a su escenario favorito, ese que tan bien conoce y por lo tanto tan bien recrea, esa Praga de la segunda mitad del siglo pasado donde se mezclaba la brutalidad con la estética, la disidencia con la represión, la libertad de la minifalda de colores con el marxismo-leninismo. Hasta que llegaron los tanques en 1968 y, más de veinte años después, la libertad.

Pero vayamos por partes. Monika Zgustova escribe en checo, pero ella misma realiza «versiones», en sus propias palabras, que no «traducciones» al uso al catalán y al español. Y hace y deshace a su antojo.

Eva, la narradora de *Jardín de invierno*, habla como mujer. Como una mujer inquieta, femenina, culta... Como una mujer, para qué engañarnos, sometida en mayor o menor medida a los caprichos de los hombres que la rodean. Es una mujer refinada, que detesta cualquier tipo de violencia, ya sea verbal o física y, por ello, los terremotos históricos que se suceden a lo largo de su vida no pueden dejar de conmoverla. Pero, como decíamos más arriba, no hay nada de autocompasión —¡qué espanto!— ni de «me merezco lo que tengo»; más bien al contrario, hay siempre un hálito de vida insobornable que la envalentona y la empuja hacia las empresas más comprometidas; pero, al tiempo, más propias, más suyas, más de nadie más.

Y esa conjunción de elementos históricos —la llamada primavera de Praga con la consiguiente invasión soviética del 68 o la revolución de terciopelo del 89— con experiencias personales resulta un pequeño prodigio de sensibilidad, ternura y derecho a la rebelión, a la dignidad de la persona en tanto que individuo.

MONIKA ZGUSTOVA

Jardín de invierno

► Versión de la autor del original checo
DESTINO. BARCELONA, 2009

Porque estamos hablando de individualismo, del derecho inalienable a la libertad individual. **Aleksander Wat**, el poeta polaco, definió con una certeza rayana en la perfección el estalinismo. Escribió: «el estalinismo mata la vida interior del hombre». Y Eva es capaz de renunciar a cientos de cosas, pero jamás a su vida interior, por otra parte tan rica.

Educada en el refinamiento de la música, los juegos de té y el arte en general, Eva se escinde en dos personalidades: la Eva real, que pasea, trabaja y se acuesta con un arribista y la Eva espiritual, cuya fantasía la transporta a París, donde huyó tras la invasión soviética el gran amor de su vida. Y entre la resignación al imposible reencuentro con su amor, aquel que la dibujaba y era músico, cae la dictadura y regresa la libertad. La libertad..., y, enseguida, el desencanto. Un desencanto que no puede soportar porque el mundo de Eva, la dulce, sentimental, sensual y culta Eva no existe; no al menos en estos momentos.

Monika Zgustova regresa con una novela delicada, que se mueve entre la desazón y la esperanza, que nos lleva de la mano por Praga y por las interioridades de ambas: la ciudad y la mujer. Una Eva que vive en una migraña perpetua provocada por el desasosiego y, a la vez, la nostalgia de un mundo pasado, el de su abuela y sus buenas maneras. Sin duda, Monika Zgustova forma parte ya de ese grupo de escritoras que tienen —que no es poco— algo que contar. Y, a veces, sentimos miedo de que el libro se nos desintegre entre las manos, tal es la fragilidad; pero, enseguida, surge el genio, y el libro ya no se desintegra sino que crece, y crece, y vuelve a crecer...

Alliberar les paraules / Recuperar l'avanguardia

Poesia

POR J. RICART

■ De vegades tornar la vista enrere, aprofita per continuar endavant. Dintre del panorama actual de la poesia força homogeneïtzat pels corrents dominants del confessionalisme, de l'experiència quotidiana, o de la poesia metafísica o minimalista; s'agraeix apostes arriscades que defugen de les tòniques globals del mercat i reprenen el millor esperit experimental i incorformista de les avantguardies, com és la proposta de **Ricard Ripoll** (Sueca, 1959) autor de cinc poemaris, traductor de l'obra sencera de **Lautréamont** i director del Gres (Grup de Recerca en Escripcions Subversives).

Ens referim al seu darrer recull *Les flors àrtiques*, una obra que remet a l'artificialitat geomètrica i sovint perfecta d'aquests poemes.

Perquè aquestes flors àrtiques, no són silvestres, sinó que s'obtenen a partir d'un complex procés genètic d'elaboració creativa. El seu hàbitat natural és el laboratori lingüístic del nostre poeta, en el qual examina i dissectiona l'embrió de les paraules.

Aquest llibre no sols és el resultat d'una investigació, sinó que a més a més ofereix al lector el seu mètode de recerca. De cada poema en trobem tres versions que corresponen a les diferents etapes a les quals s'ha sotmès el llenguatge. En la primera fase lèxica, o de preparació, el poeta extrau a l'atzar d'un diccionari (com els dadà) deu paraules amb contingut semàntic (noms, adjectius, verbs i adverbis). A continuació comença la consolidació gramatical en xicotetes unitats superiors, on els mots es combinen en llibertat i associen solidàriament amb altres. Per últim arribem a la plenitud del text, en la qual el poema s'articula d'una manera singular i significativa.

D'aquesta trentena de poemes destaca-

rem per la seua estructura *Nit de calma* que sorprèn per la seua sintaxi dilatada i articulada en una sola oració de huit línies i *Circumstàncies*, construït a força de congriar sintagmes nominals i que recorda les màquines de fer versos d'Oulipo. Altres, però, aprofiten el fil narratiu del microconte, com el cas de *Somni del llac*, en el qual l'autor és engolit per un llibre, o *Poema tan somniat*, una paròdia del passatge de Sherezade.

Un fet també remarcable és la seua pròpia autorreferencialitat poètica. Molts textos com per exemple, *Fragments de memòria*, o *Papallones del sentit* parlen i reflexionen sobre poesia. Ripoll desplega tot un laberint d'espills ple de paranys i paradoxes, on res pareix el que sembla, tal com va fer en el seu dia, el seu admirat **Issidore Ducasse**. Veiem algunes mostres serioses que remarquen el seu desencís amb la paraula com «La poesia és inadmissible, de fet no existeix. Tot li és mentida. Tot li és desengany» o «La paraula ha perdut tot sentit. Només el gest, ara, sembla implorar la presència de l'esguard» i que contrasten sospitosament amb altres més humorístiques i desmitificadores «La poesia es troba arreu on no hi ha el somriure, estúpidament burleta, de l'home amb cara de guatlla» o provocadores «Un captaiet màgic que recita poemes de soledad mentre es masturba amb posat acadèmic».

RICARD RIPOLL

Les flors àrtiques

► Col·lecció Àuria. COLUMNA EDICIONS.

Barcelona, 2008. PREMI MIQUEL DE PALOL 2007

Ricard Ripoll ens presenta un projecte de poesia experimental que explora fins al límit les possibilitats del llenguatge; una proposta lúdica que juga amb l'erotisme amagat de les paraules. *Les flors àrtiques* és més que un llibre; es tracta d'un mètode d'escriptura, un procés que hi va des de l'essència lèxica, fins a la paraula alliberada en el text. Una senzilla recepta amb excel·lents resultats que s'inspira en les recaragolades sextines trobadoresques, en els collages dadaïstes «de talla i pega», o en els «cadàvers exquisits» surrealistes. Una poètica i una retòrica pròpia que conjuga a parts iguals combinatoria i aleatorietat, postmodernitat i tradició.